

Projekt pregraduálního vzdělávání na PedF UK
č. projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006965

Kognitivně-komunikační pojetí výuky českého jazyka na střední škole

KA05 – Realizace akčního výzkumu na školách a výzkumů studentů a absolventů PedF UK

Seminář pro odbornou veřejnost 13.–14. února 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

1.

**Proč a s čím jsme do akčního
výzkumu šli**

1. 1. Výzkumná otázka a její zdůvodnění

Jaké jsou způsoby a podmínky implementace kognitivně-komunikačního paradigmatu do výuky českého jazyka v 1. ročníku střední školy?

2.

**Jak jsme akční výzkum
skutečně realizovali a jak to
dopadlo**

Cíl výzkumu: prozkoumat možnosti a limity aplikace kognitivně-komunikačního přístupu ve výuce ČJ na SŠ

Vzorek: 2 třídy 1. ročníku EL na OA; experimentální a kontrolní třída

Teoretická východiska

- reakce na formálně-poznávací zacílení výuky ČJ na SŠ
- východiskem nápravy integrace jazykové a komunikační (ev. též literární) výchovy

2.1. Dokumentování výchozího stavu

- pozorování práce ve třídě
- pretest v podobě slohové práce

2.2. Popis akce a podoby jejího dokladování

Časový harmonogram:

- 1) září 2018, prosinec 2018, květen 2019: pretest Slohové práce zadávané v září 2018 a v květnu 2019 slouží jako pretest a posttest, slohová práce zadaná v prosinci 2018 sleduje průběžný stav.
- 2) září až listopad 2018, únor až březen 2019: jazyková výuka založená na kognitivně-komunikačním paradigmatu
- 3) listopad až prosinec 2018, duben až květen 2019: slohově-komunikační výuka založená na textocentrickém přístupu

Zásady pro utváření výuky

- Veškerá činnost ve výuce je orientovaná směrem k žákovi, jeho osobnosti, jeho (komunikačním) potřebám.
- Výuka je založená na žákovském prekonceptu.
- Veškerý obsah má komunikační přesah.
- Obsah je vztažen k reálnému každodennímu životu žáka.
- Výuka vychází z živých komunikátů, z reálné komunikace.
- Je akcentována produkce, a to nejen psaných, ale i mluvených komunikátů.
- Výuka je vedena více k deskripci a funkcionalizaci než preskripci; poznání jazyka je chápáno jako nástroj pro zlepšení komunikace.
- Výuka jazyka je orientovaná (a) sociálně – jazyk je vnímán jako společenský fenomén – a (b) kognitivně – jazyk je rovněž vnímán jako individuální fenomén, jako prostředek interpretace světa, formování postojů a hodnot
(dle Štěpáník & Šmejkalová, 2017, s. 305).

Příklad: 12.11. 2018 text *Usmrtit dítě*, Stig Dagerman

**Otázka: *V čem spočívá
přitažlivost tohoto textu?***

**Odpověď hledáme v těchto
rovinách:**

v rovině tématu,
v rovině vypravěče,
v rovině postavy,
v rovině kompozice,
v rovině slovní zásoby,
v rovině syntaxe.

Aplikace

2.3. Způsob dokumentování dopadů akce a výsledky akčního výzkumu

- rozhovory akademika s
učitelkou
- zápisy v pedagogickém deníku
učitelky
- průběžná slohová práce
- posttest: slohová práce

hodiny živé, někdy až živelné,
Výsledky akce
vyšší motivace žáků

zapojení i žáků slabších nebo
méně motivovaných

velká šíře záběru učiva,
východiskem žákovské

prekoncepty

ústup klasifikace ve prospěch
formativního hodnocení

posttest: zlepšení v oblasti

slohových dovedností, originality

3.

**Co jsme se akčním
výzkumem naučili, co bychom
nyní dělali jinak, a jak
pokračovat dále**

- svoboda v utváření výuky x ŠVP dané školy
- důraz na „Co chci naučit? Jak?“
- kontakt s pedagogickou praxí – důležitý pro rozvoj oborových didaktik

Děkujeme za pozornost.

(jméno, kontakt)

(jméno, kontakt)

